

ANCHETA PSIHO-SOCIOLOGICA LA MUZEUL BRUKENTHAL PRIVIND RELAȚIA MUZEU-PUBLIC

de MARCELA NECULA

Se cere menționat, încă de la început, efervescența determinată de măsurile propuse, de ample dezbateri și de hotărârile recente luate de conducerea de partid și de stat pentru îmbunătățirea în continuare a activității în domeniul culturii, al instruirii și educației, măsuri care se înscriu pe linia consecventă și unitară a politicii interne și externe a Republicii Socialiste România¹.

Trebuie, de asemenea, subliniat faptul că procesul de instruire are, în țara noastră, un caracter permanent, asigurându-se, deci, și pentru activitatea educațională pe care o desfășoară muzeele, o bună orientare și largi posibilități, ale căror rezultate se înscriu alături de contribuția celorlalte instituții menite să facă din cunoașterea științifică și din popularizarea celor mai de seamă valori un obiectiv principal al activității statului nostru.

În raportul prezentat la cel de-al X-lea Congres al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., spunea: „O dată cu dezvoltarea forțelor de producție și cu ridicarea nivelului de trai, o importanță deosebită pentru îndeplinirea sarcinii fundamentale a dezvoltării multilaterale a noii orînduiri are intensificarea activității de educație, formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor.

Se știe că o caracteristică fundamentală a dezvoltării societății contemporane este amploarea fără precedent a cunoașterii, dezvoltării vertiginoase a tuturor științelor, a volumului de date oare oferă cheia înțelegerii fenomenelor naturii, vieții și societății. S-a acumulat un tezaur imens de valori spirituale, de înțelepciune condensată, și nici un om care vrea să fie la înălțimea epocii nu poate face abstracție de existența lor”².

În acest context, se poate spune că, în societatea zilelor noastre, muzeul este, de fapt, un „sistem de mijloace” de comunicare³ cu masele largi, comunicare ce se face în cadrul unor relații conștiente, motivate de însăși rațiunea de a fi a muzeului, ca instituție prin care omul se regăsește pe sine în tot ceea ce el a

---

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, în „Scînteia”, 4 noiembrie 1971.

² Nicolae Ceaușescu, *Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului*, Editura politică, București, 1969, p. 69.

³ Traian Herseni, *Muzeul, fenomen de conștiință socială*, în „Revista muzeelor”, nr. 3, 1965, p. 228.

realizat mai valoros, în oare omul ia act de sine însuși în lumina celor mai nobile idealuri ale sale⁴. Cu alte cuvinte, se poate vorbi de un proces de conștientizare, ca rezultat al unei evoluții îndelungate.

Până nu de mult, muzeul era privit numai ca un depozit de valori ale unui popor, avînd doar misiunea de a colecta, conserva și restaura acest patrimoniu de valori.

Până nu de mult, nu s-a avut în vedere beneficiarul acestor valori, vizitatorii sau, într-un termen generic, publicul. Nu s-a avut suficient în vedere funcția de comunicare a muzeului, contribuția lui la formarea unor deprinderi, la îmbogățirea și consolidarea unor cunoștințe, la educarea patriotică, ateistă, estetică a maseilor largi.

De fapt, cele două funcții ale muzeului, cea științifică sau de cercetare științifică, funcție care decurge din necesitatea cunoașterii și clasificării patrimoniului muzeal, și cea educativă, constînd în activitatea cu publicul larg și materializată în forma specifică de folosire a colecțiilor muzeale — expoziția — și acțiunile legate de ea, au, ambele, importanță egală, decurg una din cealaltă. Nu se poate vorbi de cercetare științifică în muzeu și aceasta nu și-ar găsi rostul dacă ea nu s-ar finaliza prin expoziție — sinteză a unei asemenea cercetări — după cum expoziția muzeală, deci modalitatea primă prin oare se realizează funcția educativă a unui muzeu, nu s-ar putea realiza fără o cercetare științifică prealabilă.

Prin recunoașterea, în ultimul timp, de către cercători a acestui lucru s-a trecut, de fapt, de la imaginea muzeului ca instituție tradițională, fixistă, la imaginea muzeului contemporan, ea instituție vie, dinamică.

Se știe că numărul de vizitatori și activitatea muzeului cu publicul reprezintă, în ultimă instanță, indicele cel mai important al activității muzeului respectiv, finalizată în opera de instruire și educație.

În acest sens, preocupările privind relația muzeu-public (adică preocupările privind funcția de comunicare a muzeului contemporan, pornind de la și ținînd seama de cerințele ideologice, științifice și cultural-educative ale societății contemporane) au fost tot mai numeroase, în ultima vreme, atît pe plan internațional cît și național.

Intrucît direcționarea activităților desfășurate de muzee trebuie să se facă pe baza cunoașterii științifice a preferințelor publicului și satisfacerea, cît mai deplină, a acestor preferințe prin formele și metodele specifice ce stau la dispoziția muzeului, Institutul de psihologie al Academiei de Științe Sociale și Politice, la inițiativa și sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a desfășurat în cadrul și cu participarea Muzeului Brukenthal, unul din muzeele — pilot în oare s-a desfășurat cercetarea, o anchetă psiho-sociologică, referitoare la relația muzeu-public.

Cercetarea constituie, de fapt, un pas înainte dacă avem în vedere că, pînă astăzi, publicul nu a fost folosit ca participant activ la hotărîrile ce determină funcțiile muzeului și realizarea lor.

Comunicarea de față nu-și propune să prezinte metodologia folosită în cadrul cercetării, ci doar cîteva din rezultatele obținute și anume cele care se referă numai la vizitatorii localnici, sibieni, înregistrați în timpul anchetei în sălile muzeului.

---

⁴ Cornel Irimie, *Muzeul — factor de educație socialistă*, în „Contemporanul”, nr. 42/15 X 1971.

Datele obținute ne-au permis să precizăm ce grupuri sociale și ce proporție din populație vizitează muzeul, ne-au facilitat posibilitatea să ne pronunțăm în ceea ce privește condițiile prealabile și motivațiile socio-culturale ale frecventării sau nefrecventării muzeelor etc.

Ancheta psiho-sociologică s-a desfășurat numai în clădirea centrală a muzeului, Palatul Brukenthal, în cadrul celor trei expoziții permanente: istorie-arheologie, artă populară, artă plastică.

În cele patru perioade de câte 14 zile, când s-au făcut înregistrările de structuri, au fost completate 28.597 de chestionare, cifra aceasta reprezentând vizitatorii prezenți în sălile muzeului în perioadele respective, nu numai cei din Sibiu, dar și vizitatorii din restul țării, excluzându-se turiștii străini de țară. Vizitatorii înregistrați în această perioadă reprezintă 11% din totalul de vizitatori ai muzeului.

Din această cifră (28.597), vizitatorii din Sibiu reprezintă 21,50%. La prima vedere, cifra aceasta nu ne spune nimic sau ne face să credem că localnicii vin destul de rar la muzeu. Raportată, însă, la populația orașului, sibienii sînt prezenți în sălile muzeului în procent de 33%. Acest lucru demonstrează o practică culturală îndelungată, faptul că muzeul a intrat în conștiința localnicilor, că el prezintă interes pentru ei sau, mai bine zis, că muzeul a știut și a reușit să trezească interesul lor prin diferitele activități desfășurate.

Urmează să prezentăm, în continuare, datele obținute pe mai multe variabile.

Astfel, în ceea ce privește repartitia pe sexe, bărbații reprezintă 61%, iar femeile 39%, din totalul de vizitatori localnici înregistrați. Cifrele acestora raportate la populația orașului, și în cadrul ei la repartitia pe sexe, arată că, de fapt, femeile vin în număr foarte mic la muzeu, dacă ne gândim că ele reprezintă 53% din populația Sibiului, iar bărbații numai 47%. O asemenea situație se întâlnește, însă, și pentru restul vizitatorilor înregistrați și ea se explică prin faptul că, deși prezența femeii, creșterea rolului ei în toate domeniile de activitate devin realități tot mai evidente în condițiile asigurării drepturilor egale cu bărbatul, femeia nu a reușit pe deplin să iasă din strîmtoarea căminului familial, unde-i mai revin, în totalitate, sarcini care-i răpesc din timpul liber, ce l-ar putea afecta, în parte, și vizitelor la muzeu.

În ceea ce privește variabila „categorii de vîrstă”, vizitatorii sibieni prezenți în sălile muzeului se repartizează astfel: cei între 6—18 ani într-un procent de 43,2%, cei între 19—45 de ani într-un procent de 42,8%, iar cei peste 45 ani într-un procent de 14%. Cifrele acestora oglindesc, pe de o parte, că un număr foarte mare din vizitatori sînt tineri (în special elevi și studenți), care, prin programa școlară sau în cadrul activităților desfășurate de școală sau prin acțiunile culturale-educative desfășurate de muzeu în școli, se îndreaptă în mare măsură spre muzeu, iar pe de altă parte, că un număr, de asemenea foarte mare (42,8%), îl constituie vizitatorii între 19—45 ani, adică un public matur, cu anumite preferințe culturale, deja bine formate, care frecventează muzeul din diferite motive: dorința de documentare, îmbogățirea cunoștințelor de cultură generală, dorința de a petrece în mod folositor timpul liber etc.

Centralizarea răspunsurilor primite la întrebarea referitoare la nivelul de instrucție al celor înregistrați ne dă următoarea situație: 53% din vizitatorii sibieni, care au vizitat muzeul în timpul anchetei au studii medii, 40% au terminat școala generală, iar 6% sînt cu studii superioare. Rezultatele obținute demonstrează, încă o dată, că pentru majoritatea celor care frecventează muzeul se cere o pregătire prealabilă, cu o inițiere în problemele pe care le pune în fața publicului patrimoniul muzeului prezentat în expozițiile de bază: istorie, artă populară

și, mai ales, artă plastică. Cu alte cuvinte, rezultatele obținute ne atrag atenția asupra rolului școlii, a cărei funcție specifică este de a dezvolta sau de a crea deprinderile care fac omul cultivat și care constituie suportul unei practici durabile și intense, calitative și cantitative totodată și care ar putea să compenseze (cel puțin parțial) dezavantajul inițial al acelor care nu găsesc în mediul lor familial incitația la practica culturală și familiaritatea cu operele de artă⁵.

În privința categoriilor socio-profesionale care frecventează muzeul, cercetarea întreprinsă arată că 34% din localnicii înregistrați în sălile muzeului sînt elevi și studenți, 27% muncitori, 18,5% tehnicieni și ingineri, 16% funcționari, 2% cadre didactice, 2% cadre medico-sanitare, 1% alte categorii (pensionari, casnice, juriști, militari etc.). Cifrele acetee raportate la populația orașului (repartizată pe categorii profesionale) reflectă faptul că cea mai mare parte din locuitorii orașului vizitează muzeul și se află nu la prima vizită, ci cel puțin la a doua, a treia, dacă nu cumva a vizitat muzeul de foarte multe ori.

Lucrul acesta ne este confirmat, încă o dată, și de răspunsurile primite la întrebarea dacă au mai vizitat sau nu muzeul: 78,4% din cei chestionați au răspuns afirmativ, că au mai vizitat muzeul, și numai 26,6% au răspuns că se află la prima vizită.

La întrebarea referitoare la natura vizitei, individuală sau în grup, 74% din localnici vin individual la muzeu, numai 26% vin în grup organizat, aceștia din urmă fiind, în majoritate, elevi. Răspunsurile obținute la această întrebare demonstrează, din nou, că avem de a face cu o practică culturală îndelungată a localnicilor care vin din propria inițiativă la muzeu, din dorința de a revedea piese care le-au plăcut mai mult, din dorința de a lua parte la unele din acțiunile muzeului, de a viziona expozițiile noi, cu caracter temporar sau special pe care le deschide muzeul etc.

Datele obținute ne dau o imagine cuprinzătoare asupra publicului muzeal, a preferințelor lui și ne obligă la organizarea unor activități cultural-educative în funcție de aceste cerințe și preferințe. Alături de cele 28 de expoziții cu caracter temporar sau special sau itinerante organizate de muzeu în acest an, alături de cele 61 de titluri de conferințe sau expuneri cu proiecții ținute de specialiștii muzeului în instituțiile și întreprinderile din oraș, alături de simpozioanele sau mesele rotunde realizate pe diferite teme care ne-au fost solicitate de unele din instituțiile orașului, alături de activitățile desfășurate cu cercurile de „prieteni ai muzeului” organizate în unele din școlile sau întreprinderile din oraș, toate aceste acțiuni realizate de Muzeul Brukenthal în anul 1973, cercetarea la care am participa ne obligă, prin rezultatele obținute, să intensificăm acțiunile cu școlile, cu organizațiile de femei, cu pensionarii etc., să diversificăm aceste acțiuni, să găsim noi mijloace prin care muzeul să-și facă simțită prezența în rîndul maselor.

Dacă sîntem convinși că audiența tot mai largă a muzeului la public provine din interesul acestuia pentru cunoaștere, pentru a afla răspuns la problemele ce-l preocupă și-l frămîntă, în dorința de informare și perfecționare, atunci desigur că: „Muzeele sînt chemate să îmbogățească cunoștințele vizitatorilor, să le lărgască perspectivele științifice, să-i ajute să înțeleagă prin intermediul fenomenelor și obiectelor prezentate în expoziție legile de dezvoltare ale naturii, societății și gin-

⁵ Pierre Bourdieu și Alain Darbel, *L'amour de l'art. Les musées d'art et leur public*, Paris, 1969.

dirii. Așa se explică de ce, în condițiile actuale din țara noastră, funcția cultural-educativă a muzeelor dobândește o pondere deosebit de mare în ansamblul activității lor”⁶.

N. B. Menționăm că la prelucrarea datelor și elaborarea materialului un sprijin deosebit am primit din partea tov. Boris Zderciuc, cercetător principal la Institutul de psihologie al Academiei de Științe Sociale și Politice.

L'ENQUÊTE PSYCHO-SOCIOLOGIQUE EFFECTUÉE AU MUSÉE DE BRUKENTHAL ET CONCERNANT LA RELATION MUSÉE-PUBLIC

— Résumé —

La communication présente les résultats d'une investigation psycho-sociologique en ce qui concerne la relation musée — public. Le Musée Brukenthal a participé à cette investigation réalisée par l'Institut de psychologie de l'Académie de Sciences Sociales et Politique à l'initiative et sous l'égide du Conseil de la Culture et Education Socialiste.

Les résultats ici présentés regardent la structure du public en ce qui concerne : le sexe, l'âge, les études, la profession, le régime résidentiel etc.

Cette investigation a donné au musée la possibilité de connaître son public et l'a obliger d'intensifier et de diversifier ses activités culturelles-éducatives

---

⁶ Boris Zderciuc, *Din experiența muncii de popularizare la Muzeul Satuului, în „Muzeul Satuului, Anuar”, 1966, p. 285.*